

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29, факс: (044) 277-76-30

22 серпня 2025 року

м. Київ

Р І Ш Е Н Н Я

№ 38

До Ради суддів України надійшли звернення судів та суддів щодо внесення змін до Положення про помічника судді, у яких порушуються питання наявності у кандидатів на посади помічника судді рівня вищої освіти в галузі права та працевлаштування додаткових помічників суддів.

Однією із засад організаційного забезпечення діяльності судів, передбачених, зокрема, ч.1 ст.157 Закону України "Про судоустрій і статус суддів", є можливість кожному судді мати помічника (помічників), статус і умови діяльності якого (яких) визначаються цим Законом та Положенням про помічника судді, затвердженим Радою суддів України зі змінами та доповненнями.

Так, пунктами 2, 7, 8 Положення про помічника судді, затвердженого Рішенням Ради суддів України від 18 травня 2018 року № 21 зі змінами та доповненнями, одночасно з урахуванням положень ст. 157 Закону України "Про судоустрій і статус суддів", ст. 92 Закону України "Про державну службу", передбачено, що помічник судді - це працівник патронатної служби в суді, який забезпечує виконання суддею повноважень щодо здійснення правосуддя. Судді самостійно здійснюють добір помічників. Помічник судді призначається на посаду та звільняється з посади керівником апарату відповідного суду за поданням судді. Помічник судді призначається на посаду на строк повноважень безпосереднього керівника та не довше ніж на період перебування безпосереднього керівника у штаті суду. Призначення на посаду помічника судді здійснюється на підставі письмового подання судді без конкурсного відбору наказом керівника апарату відповідного суду.

При цьому, абзацом 2 частини 4 ст.92 Закону України "Про державну службу" унормовано, що особливості патронатної служби в судах, органах та установах системи правосуддя визначаються законодавством про судоустрій і статус суддів.

Відповідно до статті 157 Закону України "Про судоустрій і статус суддів", частини 6 розділу II Положення про помічника судді, затвердженого Рішенням Ради суддів України від 18.05.2018 року № 21 (зі змінами та доповненнями) помічником судді може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту і вільно володіє державною мовою. Помічники суддів Верховного Суду повинні також мати стаж професійної діяльності у сфері права не менше трьох років.

Пунктами 1-2 частини шостої статті 69 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" визначено, що для цілей цього Закону вважається:

1) вищою юридичною освітою - вища юридична освіта ступеня магістра (або прирівняна до неї вища освіта за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста), здобута в Україні, а також вища юридична освіта відповідного ступеня, здобута в іноземних державах та визнана в Україні в установленому законом порядку;

2) стажем професійної діяльності у сфері права - стаж професійної діяльності особи за спеціальністю після здобуття нею вищої юридичної освіти.

Також, частиною 2 статті 157 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" та пунктом 6 Положення встановлено вимогу щодо освітньо-кваліфікаційного рівня кандидата на посаду помічника судді – "вища юридична освіта".

Рада суддів України вважає, що в даному випадку є доцільним відійти від буквального тлумачення поняття "вища юридична освіта" для призначення особи на посаду помічника судді, адже відповідна норма, яка вказує на необхідність мати вищу юридичну освіту ступеня магістра (або прирівняну до неї вищу освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста) міститься в розділі "Порядок зайняття посади судді" а сама стаття 69 Закону визначає вимоги до кандидатів на посаду судді.

Крім того, варто зазначити, що Закон України "Про вищу освіту" від 01 липня 2014 року № 1556-VII не містить поняття "вища юридична освіта", в контексті норми Закону України "Про судоустрій і статус суддів".

Поряд з цим, відповідно до пункту 5 частини першої статті 1 Закону України "Про вищу освіту" від 01 липня 2014 року № 1556-VII, вища освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у закладі вищої освіти (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти.

Відповідно до частин 1, 2, 4, 5 статті 5 Закону України "Про вищу освіту" підготовка фахівців з вищою освітою здійснюється за відповідними освітньо-професійними, освітньо-науковими, науковими програмами на таких рівнях вищої освіти: початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень; третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень; науковий рівень. Здобуття вищої освіти на кожному рівні передбачає успішне виконання особою відповідної освітньої або наукової програми, що є підставою для присудження відповідного ступеня вищої освіти:

- 1) молодший бакалавр;
- 2) бакалавр;
- 3) магістр;
- 4) доктор філософії/доктор мистецтва;
- 5) доктор наук.

Початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності до розв'язування типових спеціалізованих задач у певній галузі професійної діяльності.

Бакалавр – це освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності до

розв'язування складних спеціальних задач у певній галузі професійної діяльності. Він присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми, обсяг якої становить 180-240 кредитів ЄКТС. Обсяг освітньо-професійної програми для здобуття ступеня бакалавра на основі ступеня молодшого бакалавра визначається вищим навчальним закладом. Особа має право здобувати ступінь бакалавра за умови наявності в неї повної загальної середньої освіти.

Магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності до розв'язування задач дослідницького та/або інноваційного характеру у певній галузі професійної діяльності. Він присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або за освітньо-науковою програмою. Обсяг освітньо-професійної програми підготовки магістра становить 90-120 кредитів ЄКТС, обсяг освітньо-наукової програми – 120 кредитів ЄКТС. Освітньо-наукова програма магістра обов'язково включає дослідницьку (наукову) компоненту обсягом не менше 30 відсотків.

Третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності.

Крім того, Постановою Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти" №266 від 29.04.2015 визначено, що особи, які здобули вищу освіту за спеціальностями "081 Право", "293 Міжнародне право" на першому (бакалаврському) і другому (магістерському) рівні вищої освіти і яким присуджено ступінь вищої освіти "магістр", можуть обіймати посади або провадити види діяльності, кваліфікаційні вимоги до яких передбачають наявність повної вищої або вищої юридичної освіти.

Оскільки відповідно до частини 3 статті 157 Закону України "Про судоустрій і статус суддів", частини 7 Розділу II Положення про помічника судді самостійно здійснюють добір своїх помічників, на теперішній час відсутнє спеціальне законодавство про патронатну службу в суді, аніж розроблене Радою суддів України Положення про помічника судді, застосування поняття "вища юридична освіта" з урахуванням контексту Закону України "Про вищу освіту" розширить можливості суддів, зокрема першої та апеляційної інстанції, у процесі добору кандидата на посаду помічника судді, що є наразі, в умовах воєнного стану в державі, особливо актуальним в умовах кадрового дефіциту в судовій системі.

Так, відсутність помічників у суддів в умовах надмірного навантаження на них в сукупності з постійною загрозою життю і здоров'ю напругу впливає на ефективність здійснення правосуддя, збільшення строків розгляду справ, що не сприятиме забезпеченню дотримання прав осіб на доступ до правосуддя та розгляд їх справ у розумний строк, дотримання чого є обов'язком судової влади в державі.

Таким чином, розширення вимог освітньо-кваліфікаційного рівня до кандидата на посаду помічника судді для суддів першої та апеляційної інстанцій та включення такого рівня вищої освіти як "бакалавр" на теперішній час є актуальним. При цьому, слід зазначити, що для кандидатів на зайняття посади

помічників суддів Верховного Суду вимога щодо наявності в особи освітнього ступеня "магістр" з наявністю стажу професійної діяльності у сфері права не менше трьох років залишається без змін.

Тому, для забезпечення сталості у вирішенні кадрових питань при доборі помічників суддів, доцільним є внесення відповідних змін до Положення про помічника судді.

Але одночасно з цим слід зазначити, що особи, які претендують на зайняття посади помічника судді першої та апеляційної інстанції, повинні розуміти, що на теперішній час унормовано спеціальним законом вимоги, зокрема, до стажу професійної діяльності у сфері права, як стаж професійної діяльності особи за спеціальністю після здобуття нею вищої юридичної освіти, яка визначена як вища юридична освіта саме ступеня магістра. Тому і судді, і такі особи повинні розуміти, що до моменту отримання ними диплому про здобуття саме такого ступеня освіти цей проміжок часу не буде зарахований до спеціального стажу, який дає право на прийняття участі в доборі на посаду судді.

Крім цього, вимогами чинного Положення про помічника судді визначено відповідний перелік суддів, які можуть мати додаткового помічника судді. Так, п.2 Положення визначено, що голова суду, заступник голови суду, секретар судової палати, суддя – член Ради суддів України або судді, у яких найбільше судове навантаження, можуть мати додаткового помічника.

У зв'язку з військовою агресією проти України, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до п. 20 ч. 1 ст. 106 Конституції України, Закону України "Про правовий режим воєнного стану" Указом Президента України №64/2022 від 24.02.2022 року в Україні введено воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року строком на 30 діб. В подальшому, Указами Президента строки дія воєнного стану в Україні неодноразово продовжувалися та станом на теперішній час воєнний стан не припинено та не скасовано.

У цьому контексті, зважаючи на надмірне судове навантаження, за умови суттєвого браку суддівських кадрів, доречним є внесення змін до Положення про помічника судді в частині надання права суддям, які вказані в Положенні, мати додаткового помічника без зазначення словосполучення "у виняткових випадках", що сприятиме ефективнішому здійсненню правосуддя в умовах запровадженого в Україні воєнного стану.

Проте, таке надання права судді з найбільшим навантаженням мати додаткового помічника має бути за умови існування вільних місць у штатному розписі конкретного суду та існуючого фонду заробітної плати, оскільки згідно із ч. 1 ст. 51 Бюджетного кодексу України, керівники бюджетних установ утримують чисельність працівників і здійснюють фактичні видатки на заробітну плату, включаючи видатки на премії та інші види заохочень чи винагород, матеріальну допомогу, лише в межах фонду заробітної плати (грошового забезпечення), затвердженого для бюджетних установ у кошторисах. При цьому, правовий статус додаткового помічника судді є ідентичним статусу основного помічника, за виключенням терміну призначення.

Заслухавши та обговоривши інформацію Голови Ради суддів України Моніча Б.С. про внесення змін до Положення про помічника судді, затвердженого рішенням Ради суддів України від 18 травня 2018 року № 21(зі змінами), у відповідності до статті 133 Закону України "Про судоустрій і статус

суддів", Положення про Раду суддів України, затвердженого рішенням X позачергового з'їзду суддів України 16 вересня 2010 року (зі змінами та доповненнями) Рада суддів України

в и р і ш и л а:

Внести зміни до Положення про помічника судді, затвердженого рішенням Ради суддів України від 18 травня 2018 року № 21 (зі змінами, внесеними рішеннями Ради суддів України від 26 жовтня 2018 року № 63, від 21 червня 2019 року № 29, від 22 листопада 2019 року № 90, від 03 вересня 2021 року № 38, від 13 вересня 2021 року № 41, від 10 червня 2022 року № 17, від 06 жовтня 2022 року №32, від 04 травня 2023 року № 21), що додаються.

**Голова
Ради суддів України**

Б.С. Моніч

Додаток 1
до рішення Ради суддів України
22 серпня 2025 року № 38

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Ради суддів України
22 серпня 2025 року № 38

ЗМІНИ

до Положення про помічника судді, затвердженого рішенням Ради суддів України від 18 травня 2018 року № 21,

(зі змінами внесеними згідно з Рішеннями Ради суддів

від 26.10.2018 № 63;

від 21.06. 2019 № 29;

від 22.11.2019 № 90;

від 03.09.2021 № 38;

від 06.10.2022 №32;

від 04.05.2023 № 21)

*{Додатково див. рішення Ради суддів України від
13.09.2021 №41,*

рішення Ради суддів України від 10.06.2022 № 17}

1. Абзац четвертий пункту 2 Положення викласти у такій редакції:

"Також додаткового помічника можуть мати секретар судової палати або судді, у яких найбільше судове навантаження."

2. Пункт 6 Положення викласти у такій редакції:

"6. Помічником судді може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту ступеня не нижче бакалавра і вільно володіє державною мовою.

Помічники суддів Верховного Суду повинні мати вищу юридичну освіту ступеня не нижче магістра, а також мати стаж професійної діяльності у сфері права не менше трьох років."

3. Абзац другий пункту 8 Положення викласти у такій редакції:

"Помічник голови суду, заступника голови суду, секретаря палати, судді - члена Ради суддів України призначається на посаду на строк перебування судді на відповідній посаді."

4. Абзац шостий пункту 11 Положення викласти у такій редакції:

"До цієї кількості додається кількість посад, що відповідає кількості адміністративних посад, кількості посад секретарів палат, та кількості посад суддів, які є членами Ради суддів України."

Додаток 2
до рішення Ради суддів України
22 серпня 2025 року № 38

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Ради суддів України
22 серпня 2025 року № 38

**Порівняльна таблиця
змін до Положення про помічника судді, затвердженого рішенням Ради суддів України
від 18.05.2018 № 21,**

*(зі змінами внесеними згідно з Рішеннями Ради суддів
від 26.10.2018 № 63;
від 21.06. 2019 № 29;
від 22.11.2019 № 90;
від 03.09.2021 № 38;
від 06.10.2022 №32;
від 04.05.2023 № 21)*

*{Додатково див. рішення Ради суддів України від 13.09.2021 №41,
рішення Ради суддів України від 10.06.2022 № 17}*

діюча редакція	Зміни
...	...
2. Голова суду, заступник голови суду можуть мати додаткового помічника.	
...	...
У виключних випадках додаткового помічника можуть мати секретар судової палати або судді, у яких найбільше судове навантаження. <i>{Абзац пункту 2 в редакції Рішення Ради суддів № 63 від 26.10.2018}</i>	Також додаткового помічника можуть мати секретар судової палати або судді, у яких найбільше судове навантаження.
...	...

<p>6. Помічником судді може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту і вільно володіє державною мовою. Помічники суддів Верховного Суду повинні також мати стаж професійної діяльності у сфері права не менше трьох років.</p>	<p>6. Помічником судді може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту ступеня не нижче бакалавра і вільно володіє державною мовою. Помічники суддів Верховного Суду повинні мати вищу юридичну освіту ступеня не нижче магістра, а також мати стаж професійної діяльності у сфері права не менше трьох років.</p>
<p>...</p>	<p>...</p>
<p>8. Помічник судді призначається на посаду на строк повноважень безпосереднього керівника та не довше ніж на період перебування безпосереднього керівника у штаті суду.</p>	
<p>Помічник голови суду, заступника голови суду, судді - члена Ради суддів України призначається на посаду на строк перебування судді на відповідній посаді.</p>	<p>Помічник голови суду, заступника голови суду, секретаря палати, судді - члена Ради суддів України призначається на посаду на строк перебування судді на відповідній посаді.</p>
<p>...</p>	<p>...</p>
<p>11. У разі тривалої (понад два місяці) відсутності судді (соціальна відпустка, відрядження, відсторонення від посади тощо), а також з моменту закінчення (припинення) повноважень судді з відправлення правосуддя з визначених законом підстав або звільнення судді з займаної посади, припинення повноважень члена Ради суддів України у встановленому законом порядку, помічника (помічників) судді за його (їх) згодою за наказом керівника апарату суду може бути переведено на іншу посаду працівника апарату суду, яка не належить до посад державної служби.</p>	
<p>...</p>	<p>...</p>
<p>До цієї кількості додається кількість посад, що відповідає кількості адміністративних посад та кількості посад суддів, які є членами Ради суддів України.</p>	<p>До цієї кількості додається кількість посад, що відповідає кількості адміністративних посад, кількості посад секретарів палат, та кількості посад суддів, які є членами Ради суддів України.</p>
<p>...</p>	<p>...</p>